

СТАНОВИЩЕ

на доц. Дилян Николаев Николчев,

Богословски факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”

относно дисертационен труд на тема „Пастирът и младежта. Православно
душегрижие за младите хора в България в началото на третото хилядолетие
/Социолого-пасторологично изследване/

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

на Климент Христов Христов

Общо представяне на дисертационния труд, актуалност на темата и резултати от изследването.

Дисертационният труд на Климент Христов е с обем 227 страници компютърен набор. По съдържание той е структуриран в: *Предговор*, *Увод*, пет глави, като всяка от тях е разделена на тематично ориентирани подточки. Следва *Заключение* и *Извори*, използвана литература. Използван е широк кръг литературни източници, по-голямата част от които са ориентирани към отделни пасторологични аспекти на изследването.

Дисертационният труд „Пастирът и младежта. Православно душегрижие за младите хора в България в началото на третото хилядолетие /Социолого-пасторологично изследване/” на кандидата Климент Христов е посветен на интересна, малко разработвана в наши условия и актуална тема. Разработването ѝ дава среща на съвременното православно душегрижие (казано най-общо) и пастирските практики и отговори на предизвикателствата сред българското общество и най-вече в средата на младите хора. Подобна среща предполага – с подходите и инструментите на Пастирското богословие като приложима в практиката наука – да се провери ефективността на дейността на църковните пастори сред по-младите поколения за моралното им укрепване и израстване в обществото – като граждани на страната ни и като въцърковени християни.

Съгласен съм с казаното от докторанта, че „темата е актуална за българското общество” и за БПЦ с оглед подготовката на нейните свещенослужители.

В първата глава се разглеждат основните характеристики в психологическото развитие на подрастващите хора и необходимостта от полагане на душегрижие за тях.

Втората глава прави кратък исторически обзор на извършеното в областта на пастирската практическа дейност в БПЦ от времето на Екзархията, тоталитарния

комунистически период, та до днес. Авторът правилно отбелязва, че именно в тоталитарния период „се коренят основните причини и обяснения на повечето вътрешни проблеми, ескалирали ... в клира през 90-те години на ХХ в.”

В третата глава на изследването – в контекста на политическите и църковните събития и мястото и ролята на младите хора в тях, авторът обръща внимание върху годините на преход от атеистичен тоталитаризъм към демокрация в страната ни. За целта, която си е поставил в тази глава, Климент Христов използва професионалния си опит като журналист и представя ролята на медиите като средство за комуникация и формиране на църковно-обществени настроения и нагласи в този преходен период за българската държава, Църква и общество.

В четвъртата глава на дисертационния труд авторът използва различни социологически методи: периодични демографски изследвания, европейски демоскопски проучвания и социологически проучвания „на терен”. Посредством същите методи на изследване той представя максимално достоверна социологическа „картина” по отношение проблемите, от една страна, вътре в самата БПЦ, а от друга, и всред младите хора в българското общество, както и конкретните очаквания всред различните социални групи към Църквата – като активна институция, пазител на традиции и духовна култура, богочовешки организъм, изпълнен с истински и деен вътрешен религиозен живот. Използваните статистически процедури са адекватни и показват значимостта на експерименталното въздействие. Като цяло, емпиричното изследване е прецизно планирано и проведено, а емпиричната информация – качествено обработена и анализирана. Постигнати са значими научни и научно-приложни приноси.

В *Заключение* авторът е направил опит да обобщи основните приносни моменти на своето изследване, респективно посочил е и изводите на поставените и разгледани в съчинението въпроси.

Авторефератът отразява в голяма степен съдържанието на дисертационния труд.

Бележки и препоръки:

Дисертационният труд не е освободен и от някои недостатъци. Така напр. струва ми се, че частта „Цели и задачи” би трябвало да бъде разделена на „Цел на изследването“ и „Задачи на изследването”, тъй като, от една страна, целта на изследването е една – тя трябва да бъде конкретна, ясна, реално изпълнима, а от друга страна, в “Задачи на изследването” по правило се поставят за решаване конкретни задачи и се описват така, че да има яснота коя задача с какво би допринесла за постигането на целта и съответно в коя глава на дисертацията се разглежда.

В „Методи на работа” фактически не са посочени нито методите, нито методологията на изследването. В тази част авторът би трябвало да посочи методиката,

по която е проведено изследването: изследвани лица или текстове материал; коректно описание на организацията на изследването, критериите и показателите за оценка, методите и начините на провеждане, начина на обработване на резултатите и т.н.

Струва ми се също, че по план-съдържание втора глава („Пастирската дейност на БПЦ през XX в.”) би трябвало да предхожда първата („Грижата на Църквата за младия човек”), тъй като историческият контекст на изследването трябва да предхожда теоретичния и емпиричния по същество.

Относно „Заключение” според мене мястото на тези три точки – за медийните задължения на Църквата, за евангелско-милосърдното служение на Църквата и Църквата в ролята на НПО – не е в тази заключителна част, в която трябва да се извеждат изводите и да се подчертават приносите на изследването. Трите точки биха могли да се изведат като приложения преди самото заключение и да се обобщят с няколко изречения в тази заключителна част от изследването.

В работата на места се срещат непрецизни формулировки или не строго научен изказ на идеите – вероятно вследствие на журналистическия опит и неговото влияние върху автора, което, макар и резултат от индивидуалния почерк на твореца, затруднява усвояването на мисълта му от по-широка аудитория. Категорично считам обаче, че тези и други недостатъци не омаловажават достойнствата на дисертационния труд на Климент Христов, който съответства на всички изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор”.

Нямам съавторски публикации с докторанта.

В заключение, като цяло представеното изследване показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания в материята на пастирското богословие и способност за самостоятелни научни изследвания. Общото ми впечатление е, че темата е дисертабилна и е разработена успешно. Текстът е четим и увлекателен, изследването покрива в голяма степен академичните критерии за един докторски труд и отговаря на научно-богословските изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 2.4. Религия и теология. **На основание посоченото изразявам становище, че на Климент Христов следва да бъде присъдена образователна и научна степен „доктор”.**

26.06.2014 г.

Изготвил становището:

/доц. Д. Николчев/